

STORTINGET

Innst. 385 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:133 S (2020–2021)

**Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om
Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Silje Hjemdal, Himanshu Gulati, Solveig Horne,
Sylvi Listhaug og Kari Kjønaas Kjos om å gi fami-
lien full frihet til å dele foreldrepermisjonen**

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av lover og regelverk slik at det blir opp til det enkelte foreldrepar hvordan de vil fordele foreldrepermisjonen mellom seg, samt forslag om at far på selvstendig grunnlag gis rett til uttak av foreldrepermisjon, samt innføre mer fleksibilitet i hvordan uttak av permisjonen gjøres.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Marianne Haukland, lederen Kristin Ørmen Johnsen og Tage Pettersen, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Silje Hjemdal, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch

Lossius, viser til forslaget fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Himanshu Gulati, Solveig Horne, Sylvi Listhaug og Kari Kjønaas Kjos om å gi familien full frihet til å dele foreldrepermisjonen.

Komiteen viser til at foreldrepengeordningen er viktig for å sikre barn en god og trygg start i livet, og for at mødre og fedre kan kombinere omsorg for barnet med yrkesaktivitet. Norge har en raus foreldrepengeordning. Komiteen registrerer at det er en løpende diskusjon om tredelingen av foreldrepermisjon, der det er et ønske fra grupper om mer fleksibilitet i ordningen.

Komiteen viser videre til at allerede i dag gir den foreldre fleksibilitet: Foreldrene kan velge kompensasjonsgrad, som betyr at de enten kan motta foreldrepenger i 49 uker til 100 pst. dekning eller i 59 uker til 80 pst. dekning. Foreldre kan gradere foreldrepengene, slik at de kan motta foreldrepenger i kombinasjon med delvis arbeid og perioden de da mottar foreldrepenger, strekkes over en lengre periode.

Komiteen viser til at det med dagens regler er mulig å utsette uttaket av foreldrepenger på grunnlag av heltidsarbeid, alvorlig sykdom, uttak av ferie eller hvis barnet er innlagt i helseinstitusjon. Komiteen viser til at regjeringen i Prop. 127 L (2020–2021) har lagt fram forslag til Stortinget om å innføre fri utsettelse av foreldrepenger, slik at foreldrene selv kan velge når de vil ta ut foreldrepenger, fram til barnet fyller tre år. Endringen vil, som forslagsstillerne ønsker, gi en bedre og mer fleksibel foreldrepengeordning.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at forslagsstillerne peker på at fars foreldrepengeuttak er knyttet til et aktivitetskrav for mor, og at forslagsstillerne ber regjeringen fremme forslag om at far på selvsten-

dig grunnlag gis rett til uttak av foreldrepermisjon. Et av hensynene bak aktivitetskravet er å bidra til at far har hovedansvaret for barnet når han tar ut foreldrepenger. Flertallet viser til at ordningen slik kan styrke fars rolle som omsorgsperson hjemme og være et insentiv til mor til å komme tilbake i arbeidslivet eller studier. Flertallet viser til at å avvike aktivitetskravet er noe ingen regjering har prioritert i sine statsbudsjetter. Beregninger gjort i forbindelse med spørsmål til statsbudsjettet viser at dersom aktivitetskravet fjernes, vil den årlige merkostnaden være på om lag 675 mill. kroner når regelendringen får full effekt.

Komiteen viser til at regjeringen også har utvidet permisjon for de som føder mer enn ett barn. Ved tvillingfødsler eller hvis to barn blir adoptert samtidig, blir stønadsperioden utvidet med 85 stønadsdager (17 uker) dersom full sats er valgt. Ved fødsler av tre eller flere barn, eller hvis tre eller flere barn blir adoptert samtidig, blir stønadsperioden utvidet med 230 stønadsdager (46 uker) dersom full sats er valgt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at familiepolitikken skal støtte opp om familielivet og gi familiene mulighet til å organisere sine egne liv. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen derfor har gjennomført en rekke tiltak som har kommet familiene til gode; barnestrygden er økt med 8 200 kroner i året for de yngste barna, engangsstønaden er økt med over 55 000 kroner og kontantstøtten er økt til 7 500 kroner i måneden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener en tredelt foreldrepermisjon, der mor og far/medmor får hver sin del, samt kan fordele 1/3 av permisjonen fritt, er en god løsning som ivaretar mors behov for restitusjon og omsorg for barnet, barnets og fars viktige tilknytningsprosess, samt understøtter likestillinga og muligheten for at både menn og kvinner kan jobbe og være foreldre. Disse medlemmer viser til viktigheten av å ha en fedrekvote, da all erfaring fra Norge, men også fra andre sammenlignbare land, viser at far/medmor tar ut de ukene kvoten gir, og ikke mer. Det er fortsatt slik at mange opplever motstand hos arbeidsgiver mot å ta ut lang foreldrepermisjon, og slik sett er det viktig å ha rett og plikt til å ta ut permisjon dersom paret skal benytte seg av foreldrepengene. Disse medlemmer viser til at Norge har verdens raueste permisjonsordning, og at ordningen kan graderes, utsettes og tas ut fritt over barnets tre første leveår. Slik sett er ordningen godt tilpasset de fleste familier og deres individuelle behov. Disse medlemmer viser også til Arbeiderpartiets politikk, der samfunnet skal stille opp med barnehageplass til alle, når man trenger det, etter endt permisjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, fremmer følgende forslag:

«Dokument 8:133 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Himanshu Gulati, Solveig Horne, Sylvi Listhaug og Kari Kjønaas Kjos om å gi familien full frihet til å dele foreldrepermisjonen – vedtas ikke»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener dags ordning med foreldrepermisjon har gitt de fleste barn gode muligheter til å bli godt kjent med sine foreldre og motta god og riktig omsorg i sine første leveår. For alle de familier som omfattes av ordningen, er det verdifullt å kunne tilbringe tid sammen i en viktig tid for barnets sosiale og menneskelige utvikling. Likevel er det slik at dags ordning ikke fungerer like godt for alle familier, og den er en innblanding i familiens valgfrihet. Det er ikke staten som føder barn, men foreldre. Derfor er det også foreldrene som må bestemme hvordan barnet skal oppdras og passes, og hvem som skal gjøre det. For forslagsstillerne er det viktig å gi foreldrene frihet til å bestemme hvem som skal være hjemme med barna, og det bør være opp til det enkelte foreldrepar hvordan de vil fordele foreldrepermisjonen mellom seg.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet er opptatt av fleksibilitet for familiene. For noen familier passer det at far er mye hjemme, for andre at mor er hjemme. Om den ene driver et enkeltpersonforetak, er det ikke lett å kunne ta lang, sammenhengende permisjon. På samme måte er det også andre jobbsituasjoner som hindrer dem i å ta ut permisjonen de er tildelt. I dags ordning er det slik at far har selvstendig opptjeningsrett, men han har ikke selvstendig uttaksrett. Uttaksrett er knyttet opp til mors aktivitet. Dette er en skjevhet, som kun kan forklares med at det ikke har vært politisk flertall for å ta de budsjettmessige konsekvensene. Å sikre far samme rettigheter som mor er også likestilling i praksis.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til de skriftlige innspill som komiteen har mottatt. Et svært stort antall er fra privatpersoner som viser til hvor mye bedre det ville være for dem og andre i samme situasjon å få mer fleksibilitet for familiene. Disse medlemmer tar disse innspillene til inntekt for sitt syn om at ordningen bør gjøres mest mulig fleksibel for familiene.

Disse medlemmer viser til sitt representantforslag og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av lover og regelverk slik at det blir opp til det enkelte

foreldrepar hvordan de vil fordele foreldrepermisjonen mellom seg.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om mer fleksibilitet i hvordan uttak av foreldrepermisjonen gjøres.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at far på selvstendig grunnlag gis rett til uttak av foreldrepermisjon.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at det har vært en målsetting for Senterpartiet å øke fars samvær med barnet i foreldrepermisjonen. Dette medlem mener utvidelsen av fedrekvoten er viktig for at fedrene skal utvikle en god og nær relasjon til sine barn fra fødselen av og i småbarnsårene. Trede-lingen av foreldrepermisjon skaper debatt. Dette medlem viser til at da Stortinget behandlet utvidelsen av fedrekvoten / tredelingen av foreldrepermisjon, mottok komiteen en rekke private høringsinnspill. Disse var i all hovedsak fra kvinner som hadde barn eller ventet barn. Den gang reagerte mange på at fedrekvoten ble utvidet på bekostning av mødrekvoten og slik sett resulterte i færre uker til mor. Lovforslaget ble oppfattet som en inngripen i den private sfæren. Dette medlem mener det er viktig å lytte til bekymringen som både fagfolk og foreldre har tatt opp i forbindelse med utvidelsen av fedrekvoten, men samtidig er det viktig å understreke at utvidelsen ikke handler om å overkjøre familiene og deres valgfrihet til å organisere sine liv, men heller tilrettelegge for at far i mye større grad tar del i omsorgen av egne barn. Dette medlem viser til at ved behandlingen av endringer i foreldrepengordningen ved 80 prosent uttak, jf. Prop. 4 L (2018–2019), Innst. 44 L (2018–2019), fremmet Senterpartiet et forslag om at den nye ordningen bør evalueres. Forslaget fikk den gang kun støtte fra Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt. Dette medlem mener det er hensiktsmessig å evaluere foreldrepermisjonen som trådte i kraft i 2018.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ved utgangen av 2022 foreta en evaluering av foreldrepermisjonsordningen som trådte i kraft 1. juli 2018. Evalueringen skal primært ta for seg foreldrenes erfaringer, barneperspektivet, hel- semessige konsekvenser for mor samt erfaringer med

amming som følge av endringen i fedre- og mødrekvoten.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti støtter en fortsatt tredeling av foreldrepermisjonen. Et mer likestilt foreldreansvar er viktig både for barnet og for far/medmor, og det legger til rette for et mer likestilt arbeidsliv for kvinner. Dette medlem tar på alvor at noen mener permisjonsordningen fungerer dårlig for sin familie, og at spesielt mødre ser seg nødt til å ta ulønnet permisjon. Men å kutte eller fjerne fars rett og mulighet til å være sammen med ungene sine den første viktige tiden i barnets liv er ikke svaret. Frihet til å velge må også omfatte kvinners frihet til å velge utdanning og karriere, og menns frihet til å velge å delta i omsorgsarbeidet, uten harde forhandlinger med arbeidsgivere og ektefeller.

Dette medlem viser til at da Høyre og Fremskrittspartiet reduserte pappapermen fra 14 til 10 uker, viste det seg at far reduserte sitt uttak med 3,5 uker. Tallene viser altså at når fedrekvoten blir kuttet, tar fedre ut mindre permisjon – når fedrekvoten øker, tar fedre ut mer permisjon. Ifølge Nav tar 7 av 10 fedre ut den nøyaktige fedrekvoten, verken mer eller mindre. Dette medlem mener dette viser hvor effektivt det er med dedikerte kvoter til far og mor. Det vil være et stort tap både for kontakten mellom fedre og barn og for likestillingen om dette skulle rokkes ved.

Dette medlem viser til at forslagsstillerne ønsker at far på selvstendig grunnlag skal gis rett til uttak av foreldrepermisjonen. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor vi tar det første steget mot å gi fedre selvstendig uttaksrett til foreldrepermisjon ved fødsel, og hvor vi starter med den delen av permisjonstiden som er forbeholdt far (fedrekvoten). Selvstendig uttaksrett vil gjøre det mer lønnsomt for fedre å være hjemme og bidra til en bedre deling av omsorgen. Dette medlem mener det er på høy tid å få innført en selvstendig uttaksrett, og fremmer på bakgrunn av dette følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre selvstendig uttaksrett til alle fedre/medmødre, i første omgang til permisjon tilsvarende fedrekvoten.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at far på selvstendig grunnlag gis rett til uttak av foreldrepermisjon.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen ved utgangen av 2022 foreta en evaluering av foreldrepermisjonsordningen som trådte i kraft 1. juli 2018. Evalueringen skal primært ta for seg foreldrenes erfaringer, barneperspektivet, helsemessige konsekvenser for mor samt erfaringer med amming som følge av endringen i fedre- og mødrekvoten.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 3*

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av lover og regelverkslik at det blir opp til det enkelte foreldrepar hvordan de vil fordele foreldrepermisjonen mellom seg.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om mer fleksibilitet i hvordan uttak av foreldrepermisjonen gjøres.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 5*

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre selvstendig uttaksrett til alle fedre/medmødre, i første omgang til permisjon tilsvarende fedrekvoten.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:133 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Himanshu Gulati, Solveig Horne, Sylvi Listhaug og Kari Kjønaas Kjos om å gi familien full frihet til å dele foreldrepermisjonen – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 4. mai 2021

Kristin Ørmen Johnsen

leder

Jorunn Gleditsch Lossius

ordfører